

Informácie pre Slovákov pracujúcich v zahraničí

Vypracovalo Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky, v roku 2018, v spolupráci s Ústredím práce, sociálnych vecí a rodiny, so Sociálnou poisťovňou a s Ministerstvom školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky

Obsah

1. Internetový sprievodca trhom práce	2
1.1. Kto môže používať ISTP	2
1.2. Z čoho pozostáva ISTP	3
2. Povinnosti občana pri návrate domov zo zahraničia voči Sociálnej poisťovni	4
2.1. Návrat zamestnanca a samostatne zárobkovo činnnej osoby	4
2.2. Dôchodkové poistenie, poistenie v nezamestnanosti, nemocenské poistenie, úrazové poistenie	4
2.2.1. Povinnosti poistenca po návrate zo zahraničia	4
2.2.2. Podmienky nároku na dôchodkové dávky.....	5
2.2.3. Dávka v nezamestnanosti.....	6
2.2.4. Nemocenské dávky.....	8
3. Štátne sociálne dávky pri starostlivosti o nezaopatrené deti	10
3.1. Základné štátne sociálne dávky.....	10
4. Povinná školská dochádzka a jej plnenie	11
4.1. Povinná školská dochádzka mimo územia Slovenskej republiky	12
5. Starostlivosť o deti do 3 rokov veku	14
6. Voľne dostupné informácie o rôznych životných situáciách.....	14

1. Internetový sprievodca trhom práce

Internetový sprievodca trhom práce (ISTP) je **informačno-poradenský nástroj Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky (MPSVR SR)**, ktorý slúži na online poskytovanie pomoci uchádzačom o zamestnanie pri hľadaní optimálneho pracovného miesta v nadväznosti na ich pracovný potenciál a osobné predpoklady. **Modernými softvérovými nástrojmi sa vytvára celoslovenská databáza osobných profilov nezamestnaných osôb, ktorá sa sprístupňuje zamestnávateľom ponúkajúcim voľné pracovné miesta a umožňuje im vyhľadávať vhodných zamestnancov na výkon aktuálnych pracovných činností podľa určených kritérií** (požadovaný stupeň vzdelania, konkrétny študijný alebo učebný odbor, prax, ovládanie cudzích jazykov, počítačové spôsobilosti a pod.).

Zahraničné a národné authority konštatovali, že široké spektrum funkcionalít ISTP, moderný a responzívny dizajn skvalitňuje poskytovanie verejných služieb zamestnanosti na Slovensku.

ISTP funguje už od roku 2003. Dôvodom na jeho vytvorenie bola vysoká nezamestnanosť, čo vyvolávalo potrebu skvalitniť a optimalizovať poradenské a sprostredkovateľské služby úradov práce, sociálnych vecí a rodiny. Na tento účel bol vytvorený **bezplatný a verejne dostupný portál**, ktorý na jednom mieste umožnil nezamestnaným online prístup na samoobslužnú diagnostiku ich pracovného potenciálu a hľadanie na to nadväzujúcich pracovných miest. Išlo zároveň o výzvu pre zamestnávateľov na verejnú prezentáciu ich požiadaviek a nárokov na pracovnú silu.

Od roku 2013 poskytuje moderný internetový systém ISTP priame online prepojenie na národný informačný systém služieb zamestnanosti. Týmto prepojením sa **vybudovala efektívna komunikačná sieť pre zamestnávateľov**, ktorí inzerujú pracovné ponuky, **regionálne úrady práce, sociálnych vecí a rodiny a uchádzačov o zamestnanie, záujemcov o zamestnanie, zamestnané osoby, žiakov a študentov**, ktorí na základe profilácie svojho pracovného potenciálu sprístupňujú svoj osobný profil zamestnávateľom. Jednou z najväčších pridaných hodnôt ISTP je práve pre nezamestnané osoby forma automatického vytvárania ich profilov z hodnôt, ktoré definovali pri kontakte s úradom práce, sociálnych vecí a rodiny. Osobné konto tak majú k dispozícii takmer okamžite s overenými hodnotami (napr. vzdelanie, odborná prax, vodičské oprávnenie a pod.), ktoré oceňujú zamestnávatelia pri personálnej činnosti.

1.1. Kto môže používať ISTP

Portál môžu používať **nezamestnaní** (uchádzači o zamestnanie, dobrovoľne nezamestnaní, ktorí si hľadajú prácu), **ale aj tí, ktorí sú zamestnaní a chcú zmeniť zamestnanie.** Informácie sú určené **tiež žiakom, študentom, ich rodičom a výchovným poradcom** (dozvedia sa, aké vzdelanie je potrebné na výkon jednotlivých zamestnaní, ktoré školy v regiónoch Slovenskej republiky také vzdelanie poskytujú, a tiež poradenstvo na plánovanie budúcej kariéry). **Portál využívajú zamestnávatelia pri**

zverejňovaní požiadaviek na kvalifikáciu pracovnej sily a voľných pracovných miest, zoznamujú sa so sprístupnenými osobnými profilmi nezamestnaných, komunikujú s nimi a pod.

ISTP umožňuje zamestnávateľom bezplatnú inzerciu pracovných ponúk a prístup do databázy osobných profilov uchádzačov o prácu.

1.2. Z čoho pozostáva ISTP

Portál pozostáva zo štyroch častí:

- **„Voľné pracovné miesta“** – hrajú kľúčovú úlohu ako databáza pracovných ponúk vytvorená z podkladov úradov práce, sociálnych vecí a rodiny a od zamestnávateľov, ktorí môžu v ISTP pracovné miesta bezplatne inzerovať. Mimoriadny význam má tento nástroj pre uchádzačov o prácu na vyhľadávanie pracovných miest podľa ich odbornej spôsobilosti.
- **„Kurzy“** – obsahuje databázu kurzov ďalšieho vzdelávania, prostredníctvom ktorých si možno zvýšiť svoje predpoklady na uplatnenie sa na trhu práce v konkrétnom zamestnaní.
- **„Pracovný kompas“** – používatelia, ktorí hľadajú prácu alebo potrebujú poradiť s výberom školy, vyplnia sériu dotazníkov, čím si vytvárajú svoje osobné profily. Tie môžu následne sprístupniť zamestnávateľom hľadajúcim nových zamestnancov. Systém im tiež ponúkne vhodné zamestnania a odporučí oblasti na zlepšenie.
- **„Kartotéka zamestnaní“** – obsahuje informácie o zamestnaniach, aby používatelia získali prehľad o podmienkach výkonu daného zamestnania. K dispozícii sú aj informácie o hrubých mesačných mzdách jednotlivých zamestnaní.

V prípade súhlasu nezamestnaných so sprístupnením osobných profilov sa profily dostanú až k zamestnávateľom s voľnými pracovnými miestami, čím sa umožní párovanie individuálneho potenciálu nezamestnaných s opismi voľných pracovných miest. Finálnou fázou je prepojenie centrálnej databázy osobných profilov všetkých nezamestnaných v evidencii úradov práce, sociálnych vecí a rodiny s požiadavkami zamestnávateľov na pracovné sily, t.j. s opismi voľných pracovných miest.

V prípade, že záujemca o zamestnanie nemá zverejnený osobný profil zamestnávateľa kontaktujú vhodných záujemcov o zamestnanie prostredníctvom úradov práce, sociálnych vecí a rodiny.

Na úradoch práce, sociálnych vecí a rodiny zamestnanci uchádzačom o zamestnanie odporúčajú, aby prioritne využívali uvedený internetový portál, na ktorom si môžu vytvoriť profil, na základe ktorého im systém vygeneruje vhodné voľné pracovné miesta a vytvorí im životopis.

Celkový počet voľných pracovných miest bol prezentovaný na ISTP.sk: 73 814 (14 521 inzerátov). Celkový počet voľných pracovných miest bol v januári 2018 (zdroje ISTP.sk a upsvar.sk): 69 334 (13 066 inzerátov). Počet uchádzačov s aktívnym profilom (sprístupnený pre zamestnávateľov v ISTP): 45 056, z toho uchádzači o zamestnanie 31 280. Počet používateľov, ktorí sa aspoň raz prihlásili do ISTP: 374 717, z toho uchádzači o zamestnanie: 275 049. Počet registrovaných zamestnávateľov v ISTP: 28 599. Návštevnosť za december 2017: 424 774 návštev. Priemerná mesačná návštevnosť portálu je na úrovni cca 650 000 návštev.

Tento portál je v súčasnosti najúčinnější nástroj pre párovanie požiadaviek, vedomostí, schopností, zručností občana hľadajúceho zamestnanie s aktuálnou ponukou voľných pracovných miest.

2. Povinnosti občana pri návrate domov zo zahraničia voči Sociálnej poisťovni

2.1. Návrat zamestnanca a samostatne zárobkovo činnnej osoby

Ak ide o návrat **zamestnanca**, alebo sa **občan po príchode na Slovensko zamestná**, všeobecne pre neho platí, že voči **Sociálnej poisťovni nemá žiadne povinnosti**. **Do registra poistencov ho prihlasuje jeho zamestnávateľ**, ktorý plní voči Sociálnej poisťovni všetky oznamovacie a odvodové povinnosti.

Ak ide o návrat **samostatne zárobkovo činnnej osoby (SZČO)**, na ktorú sa uplatňovala zahraničná legislatíva, je potrebné, aby svoju situáciu **oznámila pobočke Sociálnej poisťovne** príslušnej podľa miesta svojho trvalého pobytu, ktorá v jej prípade vyhodnotí prípadný vznik povinného sociálneho poistenia.

Ak mal občan pred odchodom do krajiny Európskej Únie **dobrovoľné poistenie** a neodhlásil sa z neho, po dobu trvania jeho povinného poistenia v krajine EÚ sa jeho dobrovoľné poistenie **„prerušilo“**. „Prerušenie“ sa nevzťahuje na dobrovoľné dôchodkové poistenie na Slovensku z dôvodu, že legislatíva EÚ súbeh povinného dôchodkového poistenia s dobrovoľným dôchodkovým poistením pripúšťa. Po návrate z krajiny EÚ mu jeho dobrovoľné poistenie, ktoré mal „prerušené“, **pokračuje bez podania prihlášky** a má naďalej **povinnosť platiť poistné**. Ak sa dobrovoľne poistená osoba pred odchodom do zahraničia z dobrovoľného poistenia **odhlásila**, po jej návrate jej dobrovoľné poistenie vznikne najskôr až **podaním prihlášky**.

2.2. Dôchodkové poistenie, poistenie v nezamestnanosti, nemocenské poistenie, úrazové poistenie

V oblasti sociálneho zabezpečenia sa na území členských štátov Európskej únie uplatňuje Nariadenie (ES) Európskeho parlamentu a Rady č. 883/2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia a Nariadenie (ES) Európskeho parlamentu a Rady č. 987/2009, ktorým sa stanovuje postup vykonávania nariadenia (ES) č. 883/2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia. Uvedené nariadenia upravujú aj problematiku poskytovania dávok sociálneho poistenia, ak osoba pracovala na území členského štátu Európskej únie, Európskeho hospodárskeho priestoru a Švajčiarskej konfederácie (EÚ).

2.2.1. Povinnosti poistenca po návrate zo zahraničia

Občan Slovenskej republiky, ktorý **bol dôchodkovo poistený (zabezpečený) v inom štáte**, nemá po návrate na Slovensko z **hľadiska nároku na dôchodkové dávky žiadne povinnosti voči Sociálnej poisťovni**.

Ak bol poistenec dôchodkovo poistený (zabezpečený) **v štáte, na ktorý sa vzťahujú koordinačné nariadenia Európskej únie, alebo v zmluvnom štáte** (štáte, s ktorým má Slovenská republika uzatvorenú zmluvu o sociálnom zabezpečení), **nie je potrebné po návrate do Slovenskej republiky**

na účely nároku na dôchodkovú dávku z dôchodkového poistenia Slovenskej republiky **predložiť Sociálnej poisťovni žiadne potvrdenie**, pretože Sociálna poisťovňa neviduje doby poistenia získané podľa právnych predpisov iného štátu.

Hodnotenie týchto dôb prichádza do úvahy **až v konaní o nároku na dôchodkovú dávku** z dôchodkového poistenia Slovenskej republiky, ktoré sa začína podaním žiadosti o priznanie dôchodkovej dávky, ak poistenec podľa právnych predpisov Slovenskej republiky nezískal potrebný počet rokov obdobia dôchodkového poistenia. V takomto prípade **Sociálna poisťovňa požiada nositeľa sociálneho poistenia daného štátu o potvrdenie dôb poistenia** získaných podľa právnych predpisov tohto štátu. Na tieto účely je však potrebné, aby poistenec pri podaní žiadosti o dôchodkovú dávku z dôchodkového poistenia Slovenskej republiky **uviedol, že bol dôchodkovo poistený aj v inom štáte, na ktorý sa vzťahujú koordinačné nariadenia Európskej únie, alebo v zmluvnom štáte** a uviedol aj **svoje číslo sociálneho poistenia v tomto štáte**. Informácia o čísle sociálneho poistenia, ak ju má poistenec k dispozícii, môže pozitívne ovplyvniť priebeh konania o dôchodok, ako aj jeho dĺžku.

2.2.2. Podmienky nároku na dôchodkové dávky

STAROBNÝ DÔCHODOK

Poistenec má nárok na starobný dôchodok podľa § 65 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení zákona č. 555/2007 Z. z., ak bol **dôchodkovo poistený najmenej 15 rokov a dovŕšil dôchodkový vek**. V súlade s § 65a zákona č. 461/2003 Z. z. v znení neskorších predpisov sa od roku 2017 dôchodkový vek upravuje. Táto úprava dôchodkového veku sa týka poistencov, ktorí nedovŕšili vek 62 rokov do konca roku 2016, teda poistencov narodených po 31. decembri 1954. Počet dní, o ktorý sa dôchodkový vek na nasledujúci kalendárny rok upravuje, sa určuje každoročne koncom októbra v závislosti od vývoja priemernej strednej dĺžky života (veku dožitia) v Slovenskej republike.

Dôchodkový vek na rok 2017 je **62 rokov a 76 dní**. Tento dôchodkový vek je dôchodkovým vekom poistencov narodených v roku 1955. Dôchodkový vek na rok 2018 je **62 rokov a 139 dní**. Tento dôchodkový vek je dôchodkovým vekom poistencov narodených v roku 1956.

Nový spôsob určovania dôchodkového veku sa netýka:

1. poistencov **narodených do 31. decembra 1954**,
2. narodených do 31. decembra 1961, na ktoré sa vzťahujú ustanovenia o znížení dôchodkového veku **v závislosti od počtu vychovaných detí** a
3. **poistencov**, ktorým sa zachováva nárok na znížený dôchodkový vek **vzhľadom na počet odpracovaných rokov v zamestnaní zaradenom do I. pracovnej kategórie** alebo do I. alebo II. kategórie funkcií.

PREDČASNÝ STAROBNÝ DÔCHODOK

Nárok na predčasný starobný dôchodok má poistenec, ak

- získal najmenej **15 rokov** obdobia dôchodkového poistenia,
- chýbajú mu **najviac dva roky do dovŕšenia** dôchodkového veku a

- **suma** predčasného starobného dôchodku ku dňu, od ktorého požiadal o jeho priznanie, je **vyššia ako 1,2-násobok sumy životného minima** pre plnoletú fyzickú osobu.

INVALIDNÝ DÔCHODOK

Poistenec má nárok na invalidný dôchodok, ktorý

- je invalidný,
- získal potrebný počet rokov obdobia dôchodkového poistenia a
- ku dňu vzniku invalidity nespĺnil podmienky nároku na starobný dôchodok alebo mu nebol priznaný predčasný starobný dôchodok.

POZOSTALOSTNÉ DÔCHODKOVÉ DÁVKY (VDOVSKÝ, VDOVECKÝ A SIROTSKÝ DÔCHODOK)

Nárok na **vdovský/vdovecký dôchodok** má vdova/vdovec po manželovi/manželke, ktorý/á

- ku dňu smrti poberal/a starobný dôchodok, invalidný dôchodok alebo mal/a nárok na predčasný starobný dôchodok,
- ku dňu smrti splnil/a podmienky nároku na starobný dôchodok alebo
- ku dňu smrti získal/a počet rokov dôchodkového poistenia potrebný na vznik nároku na invalidný dôchodok alebo
- zomrel/a v dôsledku pracovného úrazu alebo choroby z povolania.

Nárok na **sirotský dôchodok** má nezaopatrené dieťa po zomretom rodičovi alebo osvojiteľovi, ktorý

- ku dňu smrti poberal starobný dôchodok, invalidný dôchodok alebo mal nárok na predčasný starobný dôchodok alebo
- ku dňu smrti nepoberal niektorý z týchto dôchodkov, ale získal počet rokov dôchodkového poistenia potrebný na nárok na invalidný dôchodok, alebo
- ku dňu smrti nepoberal niektorý z vyššie uvedených dôchodkov, ale splnil podmienky nároku na starobný dôchodok, alebo
- zomrel v dôsledku pracovného úrazu alebo choroby z povolania.

2.2.3. Dávka v nezamestnanosti

UPLATNENIE NÁROKU NA DÁVKU V NEZAMESTNANOSTI V ŠTÁTE POSLEDNÉHO ZAMESTNANIA A NÁVRAT NA SLOVENSKO

Nezamestnaná osoba by si mala prioritne po skončení výkonu zárobkovej činnosti **uplatniť nárok na dávku v nezamestnanosti v štáte posledného zamestnania**. Príslušná inštitúcia štátu posledného zamestnania posúdi nárok na dávku v nezamestnanosti podľa svojich vnútroštátnych predpisov. Po vzniku nároku na dávku v nezamestnanosti koordinačné nariadenia umožňujú nezamestnaným osobám hľadať si zamestnanie počas obmedzeného obdobia v inom členskom štáte EÚ a súčasne si zachovať nárok na dávku v nezamestnanosti, tzv. export dávky v nezamestnanosti. Export dávky v nezamestnanosti povoľuje príslušná inštitúcia iného členského štátu EÚ, kde osoba splnila podmienky nároku na dávku v nezamestnanosti.

PODMIENKY EXPORTU DÁVKY V NEZAMESTNANOSTI A POVINNOSTI OSOBY PO NÁVRATE NA SLOVENSKO

Podmienkou povolenia exportu dávky v nezamestnanosti do iného členského štátu, teda aj na Slovensko, je **zotrvať v službách zamestnanosti (úrad práce) v štáte, ktorý dávku vypláca, najmenej štyri týždne**. V individuálnych prípadoch môže inštitúcia iného členského štátu **povoliť odchod** aj pred uplynutím tejto doby. V prípade povolenia exportu dávky v nezamestnanosti inštitúcia iného členského štátu EÚ, kde osoba získala nárok na dávku v nezamestnanosti, **potvrďuje v príslušnom dokumente** (E 303, PD U2 alebo SED U008) **dátum**, od ktorého osoba prestala byť k dispozícii službám zamestnanosti; **lehotu**, do ktorej sa daná osoba má povinnosť zaregistrovať v službách zamestnanosti iného členského štátu, do ktorého odchádza hľadať prácu; **obdobie**, počas ktorého zostáva nárok na dávku v nezamestnanosti zachovaný.

Pri exporte bude osobe naďalej dávka v nezamestnanosti vyplácaná inštitúciou štátu, podľa právnych predpisov ktorého jej bol nárok priznaný, za podmienok

- odíde do iného štátu EÚ hľadať si prácu,
- zaregistruje sa ako uchádzač o zamestnanie v službách zamestnanosti (úrad práce) a podrobí sa ich kontrolným postupom,
- zaregistruje sa do 7 dní od dátumu kedy prestala byť k dispozícii službám zamestnanosti štátu, z ktorého odišla. Ak sa zaregistruje po tomto dátume, dávky budú vyplatené až odo dňa registrácie,
- naďalej spĺňa podmienky členského štátu, z ktorého odišla,
- spĺňa podmienky členského štátu, v ktorom si hľadá zamestnanie.

Export dávky sa povoľuje spravidla na tri mesiace, pričom toto obdobie možno na žiadosť klienta predĺžiť maximálne na šesť mesiacov (obdobie poberania dávky nesmie prekročiť celkové obdobie, na ktoré bola dávka priznaná).

Štát, ktorý povolil export dávky v nezamestnanosti, môže osobe **vyplácanie dávok pozastaviť** v prípade, ak nastane ktorákoľvek z okolností

- začne pracovať ako zamestnanec alebo SZČO,
- má, príjem z inej činnosti ako z činností uvedených vyššie,
- odmietne pracovnú ponuku alebo žiadosť o pohovor od služieb zamestnanosti,
- odmietne účasť na rekvalifikačnom programe,
- je práceneschopná,
- nepodrobí sa kontrolným postupom,
- nie je k dispozícii službám zamestnanosti,
- a iné.

Služby zamestnanosti, pomocou ktorých si osoba hľadá zamestnanie, musia bezodkladne informovať štát poskytovania dávky v nezamestnanosti v prípade, že nastane niektorá z okolností ovplyvňujúca nárok na dávku, a uviesť príslušný dátum okolnosti.

PODMIENKY NÁROKU NA DÁVKU V NEZAMESTNANOSTI PO NÁVRATE NA SLOVENSKO

V prípade, ak nezamestnaná osoba nevyužije možnosť uplatniť si nárok na dávku v nezamestnanosti v štáte posledného zamestnania, môže požiadať o dávku v nezamestnanosti miestne príslušnú pobočku Sociálnej poisťovne (podľa trvalého pobytu osoby). Pobočke Sociálnej poisťovne sa predkladá vyplnené tlačivo „Žiadosť o dávku v nezamestnanosti“ spolu s písomným oznámením úradu práce, sociálnych vecí a rodiny o zaradení osoby do evidencie uchádzačov o zamestnanie. V predmetnom tlačive je potrebné uviesť aj obdobia výkonu zárobkovej činnosti, resp. obdobia poistenia v Slovenskej republike a v zahraničí. Na preukázanie období poistenia v nezamestnanosti nadobudnutých v iných členských štátoch je potrebné predložiť **formulár PD U1, resp. E 301**, tzn. potvrdenie o dobách poistenia, zamestnania, samostatnej zárobkovej činnosti, ktoré je potrebné zohľadniť na priznanie dávok v nezamestnanosti. V prípade, ak žiadateľ o dávku v nezamestnanosti nevie predložiť potvrdené formuláre, pobočka Sociálnej poisťovne si sama vyžiada predmetný potvrdený formulár od príslušnej inštitúcie, čo však môže predĺžiť lehotu na vybavenie žiadosti.

Základné podmienky pre uplatnenie nároku na dávku v nezamestnanosti podľa právnych predpisov Slovenskej republiky

- zaradenie do evidencie uchádzačov o zamestnanie na príslušnom úrade práce, sociálnych vecí a rodiny,
- preukázanie celkovej doby poistenia v nezamestnanosti v posudzovanom období (v posledných štyroch rokoch) v rozsahu najmenej 730 dní.

V konaní o nároku na dávku v nezamestnanosti Sociálna poisťovňa skúma, či je možné **zohľadniť obdobia poistenia v nezamestnanosti dosiahnuté v inom členskom štáte EÚ**. Takéto obdobie je možné zohľadniť len v prípade zachovania väzieb v členskom štáte, v ktorom si dotknutá osoba uplatňuje nárok na dávku v nezamestnanosti. V prípade, ak osoba bezprostredne pred zaradením do evidencie uchádzačov o zamestnanie nedosiahla dobu poistenia v nezamestnanosti v zmysle platnej slovenskej legislatívy, v konaní o nároku na dávku v nezamestnanosti je potrebné posúdiť, či si zachovala centrum záujmov, resp. bydlisko, na území Slovenskej republiky počas výkonu zárobkovej činnosti na území členského štátu EÚ. V prípade preukázania zachovania centra záujmov, resp. bydliska, na území Slovenskej republiky, je možné doby poistenia v nezamestnanosti získané na území členského štátu EÚ zohľadniť na účely vzniku nároku na dávku v nezamestnanosti podľa slovenskej legislatívy.

V prípade splnenia podmienok nároku na dávku v nezamestnanosti, nárok na dávku v nezamestnanosti vzniká odo dňa zaradenia do evidencie uchádzačov o zamestnanie a zaniká uplynutím podporného obdobia šiestich mesiacov.

2.2.4. Nemocenské dávky

NÁROK NA NEMOCENSKÉ DÁVKY PO NÁVRATE NA SLOVENSKO

Ak sa **občan, ktorý pracoval v zmluvnom štáte EÚ vráti po ukončení zamestnania na Slovensko**, je vhodné, aby si po ukončení poistenia vyžiadal od príslušnej inštitúcie v štáte, kde pracoval, **potvrdený formulár E104**, na ktorom mu príslušná inštitúcia potvrdí doby poistenia na účely peňažných dávok v chorobe a materstve. Ak sa takýto občan po návrate na Slovensko zaeviduje ako

nezamestnaný a vznikne mu nárok na dávku v nezamestnanosti podľa slovenských právnych predpisov, na účely nemocenských dávok sa na neho bude vzťahovať legislatíva Slovenskej republiky, t. j. v prípade, ak mu po návrate vznikne dôvod na poskytnutie nemocenskej dávky (napr. dočasná pracovná neschopnosť alebo nástup na materskú dovolenku), nárok na túto dávku sa posúdi podľa slovenských právnych predpisov. Z uvedeného dôvodu sa na neho bude vzťahovať aj „slovenská“ ochranná lehota po ukončení zamestnania v inom členskom štáte, ktorá trvá spravidla 7 dní (u poistenkýň, ktorým nemocenské poistenie zaniklo v období tehotenstva 8 mesiacov).

V prípadoch, kde to vyžaduje slovenská legislatíva, mu Sociálna poisťovňa zhodnotí pri posúdení nároku na jednotlivé nemocenské dávky aj dobu poistenia získanú na území iného členského štátu. Túto dobu poistenia preukazuje práve predložením **potvrdeného formulára E104**. Ak si poistenec pozabudne vyžiadať potvrdený formulár E104 pred návratom na Slovensko, tento formulár za neho vyžiada pobočka Sociálnej poisťovne, čo však predĺži lehotu na vybavenie žiadosti o nemocenskú dávku.

U **poberateľa dávky nemocenskej**, ktorého **dočasná pracovná neschopnosť bola uznaná v zahraničí**, je potrebné oznámiť zmenu adresy, na ktorej sa zdržiava. Správne uvedená kontaktná adresa je nevyhnutná na účely výkonu kontroly dodržiavania liečebného režimu.

Dočasne práceneschopný poistenec je povinný zdržiavať sa na adrese uvedenej na Potvrdení o dočasnej pracovnej neschopnosti a **do 8 dní** písomne oznámiť zmenu adresy, na ktorej sa zdržiava. Ak to neoznámí, **znemožní výkon kontroly** dodržiavania liečebného režimu a za to mu môže Sociálna poisťovňa uložiť **pokutu**. V prípade preukázania porušenia liečebného režimu **nemá dočasne práceneschopný poistenec nárok na výplatu nemocenského** do skončenia trvania dočasnej pracovnej neschopnosti, najviac v rozsahu 30 dní odo dňa porušenia liečebného režimu.

Ak bol poistenec **v zahraničí hospitalizovaný** v dôsledku neodkladnej starostlivosti, pričom po návrate na Slovensko si chce **uplatniť nárok na nemocenskú** (dočasná pracovná neschopnosť nebola potvrdená lekárom v zahraničí), je nevyhnutné **do troch dní** odo dňa ukončenia hospitalizácie v zahraničí **predložiť svojmu všeobecnému lekárovi** prepúšťaciu správu z hospitalizácie. Ošetrojúci lekár vystaví potvrdenie o dočasnej pracovnej neschopnosti spätne, pričom dátum začiatku dočasnej pracovnej neschopnosti určí podľa prepúšťacej správy. Ak na spomenutú poskytnutú neodkladnú starostlivosť nadväzuje ústavná starostlivosť v Slovenskej republike, dočasnú pracovnú neschopnosť osoby potvrdzuje ošetrojúci lekár ústavného zariadenia, kde je poistenec hospitalizovaný. Uvedené podmienky ustanovuje § 12a ods. 14 a 15 zákona č. 576/2004 Z. z. o zdravotnej starostlivosti, službách súvisiacich s poskytovaním zdravotnej starostlivosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov. **Ak by nebol dodržaný uvedený postup**, ošetrojúci lekár by mohol uznať dočasnú pracovnú neschopnosť, ktorá je podmienkou pre vznik nároku na nemocenskú, **až dňom kedy ju zistil**, a nie dňom, kedy bol pacient v zahraničí hospitalizovaný. Takýmto spôsobom bude zabezpečené, aby poistencovi vznikol nárok na hmotné zabezpečenie v prípade choroby alebo úrazu (nemocenské, náhrada príjmu pri dočasnej pracovnej neschopnosti zamestnanca) už od prvého dňa nepriaznivého zdravotného stavu.

Poberateľ invalidného dôchodku je tiež povinný oznámiť **zmenu adresy**, na ktorej sa zdržiava. U poberateľa invalidného dôchodku je oznámenie zmeny adresy dôležité pri predvolávaní poberateľa dávky na kontrolnú lekársku prehliadku.

3. Štátne sociálne dávky pri starostlivosti o nezaopatrené deti

Občan Slovenskej republiky, ktorý dlhodobo žil a pracoval v zahraničí, a ktorý sa s celou svojou rodinou vrátane detí vracia žiť na Slovensko, teda ukončil všetky väzby v štáte výkonu zamestnania alebo bydliska, si môže uplatniť nárok na štátne sociálne dávky pri starostlivosti o nezaopatrené deti, ktoré poskytuje Slovenská republika.

3.1. Základné štátne sociálne dávky

- **Príspevok pri narodení dieťaťa** – je štátna sociálna dávka, ktorou štát prispieva na pokrytie výdavkov spojených so zabezpečením nevyhnutných potrieb novorodenca.
- **Príspevok na viac súčasne narodených detí** – je štátna sociálna dávka, ktorou štát prispieva raz za rok na zvýšené výdavky, ktoré vznikajú v súvislosti s riadnou starostlivosťou o súčasne narodené tri deti alebo súčasne narodených viac detí, alebo v priebehu dvoch rokov opakovane narodené dve deti súčasne, alebo v priebehu dvoch rokov opakovane narodených viac detí súčasne.
- **Prídavok na dieťa** – je štátna sociálna dávka, ktorou štát prispieva oprávnenej osobe na výchovu a výživu nezaopatreného dieťaťa.
- **Príplatok k prídavku na dieťa** – je štátna sociálna dávka, ktorou štát pripláca oprávnenej osobe k prídavku na dieťa na výchovu a výživu nezaopatreného dieťaťa, na ktoré nemožno uplatniť daňový bonus podľa osobitného predpisu.
- **Rodičovský príspevok** – je štátna sociálna dávka, ktorou štát prispieva oprávnenej osobe na zabezpečenie riadnej starostlivosti o dieťa do troch rokov veku alebo do šesť rokov veku, ak má dieťa dlhodobo nepriaznivý zdravotný stav.
- **Príspevok na starostlivosť o dieťa** – poskytovaním príspevku na starostlivosť o dieťa štát prispieva rodičovi alebo fyzickej osobe, ktorej je dieťa zverené do starostlivosti, na úhradu výdavkov vynaložených na starostlivosť o dieťa. Príspevok na starostlivosť o dieťa sa poskytuje do troch rokov veku dieťaťa alebo do šiestich rokov veku dieťaťa s dlhodobo nepriaznivým zdravotným stavom.
- **Príspevky v náhradnej starostlivosti o dieťa** – štát podporuje náhradnú starostlivosť o dieťa poskytovaním finančných príspevkov.

V takýchto prípadoch si občan uplatní nárok podaním žiadosti/žiadostí na úrade práce, sociálnych vecí a rodiny. **Príslušným na rozhodovanie a konanie o nároku je úrad práce, sociálnych vecí a rodiny podľa miesta trvalého pobytu občana.** Každá žiadosť obsahuje informácie a údaje o predložení dokladov a potvrdení.

K žiadosti o štátnu sociálnu dávku je potrebné, aby občan okrem iných dokladov predložil aj doklad o ukončení poberania dávok v štáte výkonu zamestnania alebo bydliska z dôvodu, aby neprišlo k duplicitnej výplate dávok v zmysle koordinačných nariadení EÚ. Niektorí občania vedia predložiť doklad o ukončení výplaty dávok v štáte EÚ. V prípade, ak občan takýto doklad nemá, úrad vyzve občana, aby v primeranej lehote doklad doložil, príp. ak nevie doklad doložiť, úrad z vlastného podnetu kontaktuje príslušnú inštitúciu EÚ so žiadosťou o oznámenie informácie o výplate dávok v štáte EÚ a súčasne oznámi slovenskú kompetenciu na výplatu dávok.

Občania vracajúci sa zo zahraničia mimo štátov EÚ nemusia preukazovať poberanie dávok v zahraničí. Toto preukazovanie výplaty rodinných dávok sa vzťahuje iba na občanov vracajúcich sa z členských štátov EÚ.

Podrobné informácie o rodinných dávkach si občan nájde na webovej stránke www.upsvar.sk v sekcii „sociálne veci a rodina“ a „štátne sociálne dávky“, kde sú uvedené informácie

- právnych predpisoch
- podmienkach nároku
- výškach rodinných dávok
- vrátane žiadostí, potvrdení a formulárov.

Na webovej stránke sa v časti „životné situácie“ nachádzajú aj najčastejšie otázky a odpovede týkajúce sa štátnych sociálnych dávok, ako aj spôsoby uplatňovania žiadosti.

4. Povinná školská dochádzka a jej plnenie

Povinná školská dochádzka **je desaťročná** a trvá **najviac do** konca školského roka, v ktorom žiak dovŕši **16. rok veku**, ak zákon č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní („školský zákon“) a o zmene a doplnení niektorých zákonov¹ neustanovuje inak. Od plnenia povinnej školskej dochádzky **nemožno nikoho oslobodiť**.

Povinná školská dochádzka **začína** začiatkom školského roka, ktorý nasleduje po dni, keď **dieťa dovŕši 6. rok veku** a dosiahne **školskú spôsobilosť**, ak nie je ustanovené inak.

Ak dieťa po dovŕšení šiesteho roku veku nedosiahlo školskú spôsobilosť, **riaditeľ školy rozhodne o odklade začiatku plnenia povinnej školskej dochádzky** dieťaťa o jeden školský rok alebo o zaradení dieťaťa do nultého ročníka základnej školy, a to **vždy na žiadosť zákonného zástupcu**. Súčasťou žiadosti zákonného zástupcu je odporúčenie všeobecného lekára pre deti a dorast a odporúčenie príslušného zariadenia výchovného poradenstva a prevencie.

Povinná školská dochádzka sa plní v základných školách, v stredných školách a v školách pre žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami.

Register škôl a školských zariadení obsahujúci údaje o materských školách, základných a stredných školách, špeciálnych školách a školských zariadeniach a register zriaďovateľov škôl je dostupný na webe Centra vedecko-technických informácií Slovenskej republiky² http://www.cvtisr.sk/cvti-sr-vedecka-kniznica/informacie-o-skolstve/registre/zoznamy-skol-a-skolskych-zariadeni.html?page_id=9332

¹ Zákon č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2008/245/20150401>

² Centrum vedecko-technických informácií SR, Podpora vedy, výskumu, vývoja, inovácií a vzdelávania http://www.cvtisr.sk/cvti-sr-vedecka-kniznica/o-cvti-sr/zakladne-informacie.html?page_id=409

Zákonný zástupca dieťaťa je **povinný prihlásiť dieťa na plnenie povinnej školskej dochádzky v základnej škole. Povinná školská dochádzka podľa školského zákona sa viaže na trvalý pobyt žiaka, nie na občianstvo.**

4.1. Povinná školská dochádzka mimo územia Slovenskej republiky

Žiaci, ktorí plnia povinnú školskú dochádzku mimo územia Slovenskej republiky si uplatňujú možnosti uvedené v školskom zákone, ktoré riešia osobitný spôsob plnenia školskej dochádzky a jeho formy nasledovne

- **individuálne vzdelávanie**, ktoré sa uskutočňuje bez pravidelnej účasti na vzdelávaní v škole,
- **vzdelávanie v školách mimo územia Slovenskej republiky**,
- **vzdelávanie v školách zriadených iným štátom na území Slovenskej republiky so súhlasom zastupiteľského úradu iného štátu**, ak zastupiteľský úrad iného štátu oznámil Ministerstvu školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky (MŠVVŠ SR), že vydal súhlas na zriadenie školy, ktorá sa nevedie v sieti škôl a školských zariadení podľa osobitného predpisu,
- **vzdelávanie v školách**, v ktorých sa uskutočňuje výchova a vzdelávanie **podľa medzinárodných programov na základe poverenia MŠVVŠ SR**,
- **individuálne vzdelávanie v zahraničí pre žiakov základnej školy**,
- **podľa individuálneho učebného plánu**,
- **vzdelávanie v Európskych školách.**

O povolení vzdelávania v školách mimo územia Slovenskej republiky, individuálneho vzdelávania v zahraničí pre žiakov základnej školy ako i o vzdelávaní v školách zriadených iným štátom na území Slovenskej republiky, **rozhoduje riaditeľ kmeňovej školy na základe písomnej žiadosti zákonného zástupcu alebo plnoletého žiaka.**

V žiadosti zákonný zástupca alebo plnoletý žiak uvedie: meno, priezvisko a bydlisko žiaka; rodné číslo žiaka; adresu bydliska v zahraničí; názov a adresu školy, ktorú bude žiak v zahraničí navštevovať, ak je vopred známa, alebo názov a adresu školy zriadenej iným štátom na území Slovenskej republiky, ktorú bude žiak navštevovať.

Ak ide o vzdelávanie v školách mimo územia Slovenskej republiky, zákonný zástupca žiaka alebo plnoletý žiak do 30 dní po príchode žiaka do krajiny pobytu predloží riaditeľovi kmeňovej školy doklad s uvedením názvu a adresy školy, ktorý potvrdzuje, že žiak navštevuje príslušnú školu. Zákonný zástupca žiaka alebo plnoletý žiak predloží tento doklad vždy k 15. septembru príslušného školského roka, ak žiak pokračuje v tejto forme vzdelávania.

Kmeňová škola poskytuje žiakovi na základe žiadosti zákonného zástupcu alebo plnoletého žiaka učebnice a pracovné zošity.

Žiak, ktorý vykonáva osobitný spôsob plnenia školskej dochádzky v školách mimo územia Slovenskej republiky, môže na základe žiadosti zákonného zástupcu žiaka alebo žiadosti plnoletého žiaka vykonať komisionálne skúšky. V žiadosti zákonný zástupca žiaka alebo plnoletý žiak uvedie ročníky, za ktoré sa majú komisionálne skúšky vykonať.

Žiaci, ktorí vykonávajú osobitný spôsob školskej dochádzky ako individuálne vzdelávanie v zahraničí pre žiakov základnej školy (to znamená, že nie v školách), vykonajú skúšku zo všetkých

povinných vyučovacích predmetov učebného plánu príslušného ročníka kmeňovej školy okrem predmetov s prevahou výchovného zamerania za každý príslušný školský rok, najviac však za všetky ročníky po ukončení štvrtého ročníka základnej školy a deviateho ročníka základnej školy.

Žiak môže zo závažných dôvodov, najmä sťaženej dostupnosti ku kmeňovej škole, **vykonať skúšku aj na inej škole v Slovenskej republike**, a to po dohode zákonného zástupcu žiaka alebo plnoletého žiaka s riaditeľom kmeňovej školy a riaditeľom školy, v ktorej sa má skúška vykonať.

Žiak, ktorý vykonáva osobitný spôsob plnenia školskej dochádzky formou individuálneho vzdelávania v zahraničí pre žiakov základnej školy alebo žiak, ktorý požiadal o vykonanie komisionálnych skúšok podľa vyššie uvedeného, vykoná komisionálne skúšky. **Termín, obsah a rozsah komisionálnych skúšok určí riaditeľ školy**, v ktorej sa majú komisionálne skúšky vykonať, najneskôr 15 dní pred ich konaním. **Na základe výsledkov komisionálnych skúšok vydá škola žiakovi vysvedčenie.**

Žiak, ktorý nepožiadala o vykonanie komisionálnych skúšok počas plnenia školskej dochádzky mimo územia Slovenskej republiky, vykoná komisionálne skúšky po ukončení osobitného spôsobu plnenia školskej dochádzky. Podľa výsledkov komisionálnych skúšok riaditeľ školy zaradí žiaka do príslušného ročníka.

Pre zákonných zástupcov takýchto žiakov teda platí, že po návrate zo zahraničia bezodkladne navštívia kmeňovú školu, dohodnú si s riaditeľom školy komisionálne skúšky, aby na základe ich výsledku mohol byť žiak zaradený do príslušného ročníka.

5. Starostlivosť o deti do 3 rokov veku

Ak občan pracuje na Slovensku, štát mu pomôže so starostlivosťou o najmenšie deti, čiže deti do 3 rokov veku. **Občan môže využiť akékoľvek zariadenie, prípadne služby živnostníka, ktoré poskytuje starostlivosť o takéto malé deti.**

Tieto zariadenia/služby sa najčastejšie nazývajú detské jasle, detské kútiky, detské centrá a pod. Fungujú na základe živnostenského zákona alebo Obchodného zákonníka (živnostník alebo obchodná spoločnosť) a okrem hygienických predpisov ich fungovanie štát žiadnym spôsobom nereguluje.

Dve služby sa však realizujú podľa osobitného zákona (zákon č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách³) a podľa neho musia spĺňať okrem hygienických aj ďalšie podmienky, napr. personálne štandardy a poskytovanie presne stanovených služieb/činností pre deti. **Tieto služby sú pod prísnejším dohľadom štátu, resp. samosprávnych krajov a preto rodičom poskytujú väčšiu garanciu kvality a bezpečnosti starostlivosti o ich malé deti.**

Ak chce občan takéto zariadenie nájsť, otvorí si interaktívnu mapu sociálnych služieb na webovej stránke MPSVR SR, vyroluje lištu s ponukou a nechá zapnutú iba položku Služby na podporu rodiny s deťmi – služba, ktorú hľadá sa nazýva Zariadenie starostlivosti o deti do 3 rokov veku.

Interaktívna mapa sociálnych služieb je dostupná: <http://bit.ly/2Bj8xEZ>.

Všetky služby starostlivosti o deti do 3 rokov veku sú na Slovensku spoplatnené. **Na úrade práce, sociálnych vecí a rodiny občan v okrese svojho trvalého bydliska môže požiadať o príspevok na starostlivosť o dieťa,** ktorý podľa reálnych nákladov môže dosiahnuť výšku až 280 € mesačne.

Interaktívna mapa sociálnych služieb občanovi môže pomôcť nielen, ak rieši starostlivosť o svoje najmenšie deti, ale vždy, keď potrebuje nájsť poskytovateľa akejkoľvek sociálnej služby.

6. Voľne dostupné informácie o rôznych životných situáciách

Ústredný portál verejnej správy (ÚPVS) **zabezpečuje centrálny a jednotný prístup k informačným zdrojom a službám verejnej správy.** Informácie (rady, návody, popisy), ktoré návštevník hľadá, sú v súčasnosti mnohokrát súčasťou informačných serverov jednotlivých rezortov. **Cieľom portálu je tieto informácie a služby zintegrovať a prehľadnou a prístupnou formou poskytovať používateľovi.**

Medzi najvýznamnejšie úlohy ústredného portálu patrí **nasmerovanie používateľa na využitie konkrétnej elektronickej služby verejnej správy** s využitím relevantných informačných zdrojov.

V súčasnom „informačnom pretlaku“ býva často ťažké práve získanie hľadanej a potrebnej informácie. Z tohto dôvodu sú služby na ÚPVS logicky členené podľa cieľovej skupiny (občan/podnikateľ/inštitúcia) a okruhov životných situácií, ktoré sprístupňujú informácie

³ Znenie zákona č. 40 z 31. januára 2017, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov v znení neskorších predpisov a ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 355/2007 Z. z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2017/40/20170301.html>

a služby zoradené v abecednom poradí. Tento koncept umožňuje prístupovať k požadovaným informačným zdrojom, ako aj elektronickým službám štruktúrovane, podľa skutočných požiadaviek používateľa a cielene filtrovať rozsiahly obsah ÚPVS. Štrukturalizácia obsahu ÚPVS je jedným z rozhodujúcich prínosov ÚPVS vzhľadom na distribuované zdroje na stránkach jednotlivých pripojených subjektov.

Okruhy životných situácií, ako je napr. bývanie, cestovanie, podnikanie a pod. sú dostupné na webe ÚPVS <https://www.slovensko.sk/sk/zivotne-situacie>

Z hľadiska používateľov služieb **ÚPVS predstavuje portál centralizované riešenie, kde sú z jedného miesta dostupné všetky informácie a logicky členené elektronické služby prístupné jednotným spôsobom.** Centralizácia však nie je realizovaná presunom služieb na ÚPVS, **ide o virtuálne centralizovaný systém**, ktorý predstavuje integračnú platformu pre všetky ďalšie služby – informačné zdroje a systémy implementujúce jednotlivé procesy. Vládny portál aj s distribuovanou štruktúrou sa však používateľovi javí ako centralizovaný systém s jednotnou logikou a štruktúrou.

Detailnejšia charakteristika portálu, popis jednotlivých častí a funkcionality je uvedený na webe ÚPVS v Návode na použitie portálu <https://www.slovensko.sk/sk/navody/navod-na-pouzitie/>.

Ústredný portál verejnej správy je definovaný ako informačný systém verejnej správy, prostredníctvom ktorého je možné centrálné vykonávať elektronickú úradnú komunikáciu s ktorýmkoľvek orgánom verejnej moci a prístupovať k spoločným modulom, a to najmä prostredníctvom siete internet podľa zákona č. 305/2013 Z. z. o e-Governmente. Správcom ústredného portálu je Úrad vlády Slovenskej republiky. Prevádzkovateľom ústredného portálu je Národná agentúra pre sieťové a elektronické služby.⁴

⁴ Ústredný portál verejnej správy slovensko.sk <https://www.slovensko.sk/sk/o-portali>